

ÜNİVERSİTEDE ÖĞRENİM GÖREN ERKEK ÖĞRENCİLERDE AŞIRI CİNSİYET İDEOLOJİSİ VE BABALIK ROLÜ ALGISI ARASINDAKİ İLİŞKİNİN İNCELENMESİ

Utku BEYAZIT*
Duyan MAĞDEN**

ÖZET

Bu araştırmanın amacı, üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ile babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Araştırmaya, Yakın Doğu Psikoloji Bölümü'nde öğrenim gören 74 erkek öğrenci katılmıştır. Katılımcılara sırasıyla, Kişisel Bilgi Formu, Babalık Rolü Algısı Ölçeği (BRAÖ) ve Aşırı Cinsiyet İdeolojisi Ölçeği (ACİÖ) uygulanmıştır. Katılımcıların ACİÖ ve BRAÖ puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon yöntemi ile incelendiğinde, istatistiksel açıdan anlamlı, orta güçte ve negatif yönde bir ilişki ($r = -0,412$) tespit edilmiştir. Araştırmada sonuç olarak, babalık rolü algısı arttıkça, babaların ev içinde daha çok sorumluluk aldıkları ve katı cinsiyet ideolojisine ilişkin özelliklerinin azaldığı görüşü dile getirilmiştir; aşırı cinsiyet ideolojisi kavramının babalık olgusuyla ilişkisinin incelenmesinin, günümüzde cinsiyet rollerinde yaşanan değişime ışık tutabileceği görüşünün altı çizilmiştir.

Anahtar Kelimeler: Cinsiyet, Aşırı Cinsiyet İdeolojisi, Cinsiyet Rolü, Erkeklik, Babalık, Babalık Rolü Algısı.

ABSTRACT

THE EXAMINATION BETWEEN HYPERGENDER IDEOLOGY AND PERCEPTION OF FATHERHOOD ROLE AMONG MALE STUDENTS ATTENDING TO UNIVERSITY

The purpose of this study is to investigate the relationship between hypergender ideology and perception of fatherhood role among male students attending to university. 74 male students attending to Near East Psychology Department participated in this study. The participants were administered Individual Information Form, Fatherhood Role Perception Scale (FRSC) and Hypergender Ideology Scale (HGIS), in the same order. When the correlation between HGIS and FRSC scores is examined by using Pearson correlation method, a statistically significant ($p < 0.01$),

* Öğretim Görevlisi, Yakın Doğu Üniversitesi, Psikoloji Bölümü (proz2proz@yahoo.com)

** Prof. Dr., Hacettepe Üniversitesi, Çocuk Gelişimi Bölümü (dmagden@hacettepe.edu.tr)

medium and negative correlation ($r = -0,412$) was found. As a result, it is argued that the more the fatherhood perception increases, the more the fathers take domestic responsibilities and the more their hypergender ideology reduce. It is also argued that an examination of the relationship between hypergender ideology and fatherhood concepts, may throw a fresh light on the recent changes as with the gender roles.

Keywords: *Gender, Hypergender Ideology, Gender Role, Manhood, Fatherhood, Fatherhood Role Perception.*

Giriş

Kadınlığa ve erkeklığe yüklenen anlamlar bir kültürden diğerine göre değişmektedir. Özellikle cinsiyete ve cinselliğe yüklenen toplumsal anlamlar, kültürler arası bir perspektifle incelendiğinde, büyük çeşitlilik göstermektedir (Blackwood, 2000; Muehlenhard ve ark., 2003). Konuyla ilgili tartışmaların yapılabilmesi için, önce çeşitli tanım ve kavramların açıklanmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Cinsiyet ve toplumsal cinsiyet terimleri ve içerdikleri tanımlar hakkında çeşitli tartışmalar yapılmakta; cinsellik, cinsiyet, toplumsal cinsiyet kavramlarının birbirinden ayrılması gerektiğinin altı çizilmektedir (Giddens, 2005). Kadınlarla erkekler arasındaki farklılıklar üzerinde hem biyolojik hem de çevresel faktörlerin oynadığı roller ve bu rollerin terminolojiye yansımaları hakkında da literatürde çeşitli tartışmalar yapılmakta; kadınlarla erkekler arasındaki biyolojik temelli farklılıkların “cinsiyet” kavramı ile toplumsal temelli farklılıkların da “toplumsal cinsiyet” kavramı ile ifade edilmesi gerektiği görüşü dile getirilmektedir (Dökmen, 2004). Cinsiyet, kadın ve erkek olmanın, hormonal, anatomik, fizyolojik boyutu; yani biyolojik cinsiyetine dayalı demografik bir kategori olarak tanımlanmaktadır (Macionis ve Plummer, 1998). Toplumsal cinsiyet ise, kadın ya da erkek olmaya toplumun ve kültürün yüklediği anlamları, görev ve sorumlulukları ifade etmektedir (Giddens, 2005). Bir başka deyişle çeşitli kültürlerde, kadınlığın ve erkeksiliğin sosyal açıdan tanımlanmış, inşa edilmiş görünüşleri olduğu görüşü dile getirilmektedir (Bilton ve ark., 1998).

Cinsiyet, biyolojik bir kategoriye; toplumsal cinsiyet psikososyal bir kategoridir (Dökmen, 2004). Ancak Chodorow (1995), cinsiyetin sadece biyolojik cinsiyet ve bunlara yüklenen sosyal anlamlardan ibaret olamayacağını, psikolojik ve bireysel süreçlerin de önemli olduğunu belirtmiştir. Bu yaklaşıma göre insanlar, cinsiyete ilişkin sosyal anlamları, duygular ve bilinç dışı fanteziler yoluyla psikodinamik açıdan deneyimlemektedir. Yani cinsiyetin sosyal inşası kadar,

bireysel inşası da söz konusudur.

İnsanları birbirinden ayıran önemli bir kategori olarak kullanılan toplumsal cinsiyetin, sosyalleşme sürecinde kişilerin “kadın” ya da “erkek” kimliklerini geliştirmelerine ve belirli sosyal rolleri ve kalıpyargıları öğrenmelerine yol açtığı belirtilmektedir (Sakallı-Uğurlu, 2003). Kadınlar çoğunlukla kadınsı (feminen), erkekler ise erkeksi (maskülen) olarak sosyalleşmektedirler. Toplumsallaşma sürecinde erkek ve kız çocuklarının öğrendikleri, kültür tarafından cinsiyetlerine uygun olduğu düşünülen duygu, tutum, davranış ve roller arasındaki farklılıklar ise toplumsal cinsiyet farklılıkları olarak ele alınmaktadır. Kadınlar daha ilgili, duyarlı, bakım verici, şefkatli olarak algılanmakta; ev kadını, öğretmen, hemşire olmaları beklenmektedir. Erkeklerin ise bağımsız, kuvvetli, atılgan oldukları; askerlik, mühendislik, tüccarlık ve benzeri meslekleri tercih edecekleri düşünülmektedir. Toplumsal cinsiyet farklılıklarına ilişkin bu beklentiler, cinsiyet kalıpyargıları biçiminde toplumda yaygın kabul gören inançlara dönüşmekte ve sosyal davranışları biçimlendirmektedir (Dökmen, 2004).

Cinsiyet kimliği, kişinin kendini kadın ya da erkek olarak tanımlamasıdır (Macionis ve Plummer, 1998). Bir başka deyişle, toplumsal cinsiyetin psikolojik boyutudur. Kişinin kadınsılık, erkeksilik kavramlarını ne ölçüde benimsediğini ifade eden, kişinin kendi cinsiyetine ilişkin öznel duyumdur (Chodorow, 2005). Cinsiyet kimliğinin, kişinin kendilik kavramında yer alan önemli kavramlardan biri olduğu ifade edilmektedir. Ergenlikten çok önce, üç dört yaşlarında kazanılmaya başlamaktadır (Dökmen, 2004).

Cinsiyet rolü kavramı ise, cinsiyetle ilişkili toplumsal beklentileri ifade etmektedir (Dökmen, 2004). Bir başka deyişle, cinsiyet kimliğinin, sosyal ve kültürel boyutunu ifade etmektedir. Kişilerin kendilerini, kadın ya da erkek biçiminde göstermek için yaptıkları, söyledikleri şeylerin tümünü ifade ettiği vurgulanmaktadır (Money, 1995).

Kadınların ve erkeklerin davranışları, tutumları ve etkinliklerine ilişkin beklentileri içeren cinsiyet rollerinin, sosyal açıdan güçlü kalıpyargılara dayandığının altı çizilmektedir (Schaeffer ve Lamm, 1995). Kadın ve erkeklerle ilişkin toplumsal beklentiler; kadın ve erkeklere ilişkin inançlarımızı ve düşüncelerimizi yansıtan kalıplaşmış özellikler, toplumsal cinsiyet kalıp yargıları olarak adlandırılmaktadır (Dökmen, 2004). Genellikle, kadınların ilgili, bakım verici, duygulu, fedakâr, pasif; erkeklerinse, aktif, zorluklara dayanıklı, kavgaya ve savaşa giden, kahraman, onurlu, yarışmacı ve başarı odaklı oldukları

düşünülmektedir. Bu kalıpyargıların üretilmesinde, kitle iletişim araçlarının, ders kitaplarının, çocuk kitaplarının, reklamların, film ve kliplerin de rolü olduğu belirtilmektedir (Kilmartin, 1994; Dökmen, 2004; Özdemir, 2006).

Erkeğin gücünün, statüsünün ve sahip olduğu özelliklerin daha değerli ve üstün olarak kabul edilmesine ve aha çok saygı görmesine yol açtığı, buna karşın kadınlığın ve kadınsılığın küçük görüldüğü ileri sürülmektedir. Erkeklerle toplum tarafından, “ailenin ekmeğini kazanma” rolü verilmektedir. İş hayatında ve toplum içerisinde statü sahibi olması beklenen erkeğin, ailesini ekonomik olarak iyi koşullarda yaşatma ve güç sahibi olma zorunluluğu hissettiği, bunlar gerçekleşmediğinde de kendine olan saygısının azaldığı ifade edilmektedir. Erkekliğe ilişkin toplumsal kalıpyargıların erkeklerin evde değil, daha çok işte bulunmalarına, zamanlarının çoğunu iş yerinde geçirmelerine, evlerine yabancılaşmalarına ve çocuklarıyla yeterince meşgul olamamalarına neden olduğu görüşü dile getirilmektedir (Dökmen, 2004).

Erkeklerden beklenen güçlü olma, erkeksi olma, ailenin sorumluluklarını yüklenme gibi rollerin, zamanla erkekler açısından da yıpratıcı olan süreçlere yol açtığı belirtilmektedir. Günümüzde pek çok erkeğin, ailenin ve evin geçiminde tek başına kalmış olmanın stresi ile karşı karşıya kaldığı ve bu nedenle yaşadığı başarısızlıklarda çok daha büyük psikolojik sorunlar yaşadığı ileri sürülmektedir (Çelik, 2008).

Aşırı Cinsiyet İdeolojisi

Giddens (1995), erkeksilik (makülenite) kavramını “bir kültürde erkeklerden beklenen davranış özellikleri”; kadınsılık (feminite) kavramını ise “bir kültürde kadınlardan beklenen davranış özellikleri” şeklinde tanımlamaktadır. Erkeksilik ve kadınsılık kategorileri, erkekleri ve kadınları tanımlayan, ayrı ve kendi içinde özdeş özellikler kümesi olarak tanımlanmaktadır. Bu özellikler, “kadın gibi”, “erkek gibi”, “kadınların sözel becerileri daha gelişmiştir” ya da “erkekler saldırgandır” gibi tek tipleştirici bir cinsel ideolojinin parçası olarak görülmektedir (Connel, 1987). Connel’e göre cinsiyet ideolojisi, cinsiyet rolü normlarına ilişkin kültürel inanç sisteminin birey tarafından içselleştirilmesidir. Güç, üstünlük, otorite, agresyon, kadınların denetim altına alınması gibi erkeklik standartları, çoğunlukla evlilik kurumuyla yakından ilişkilidir ve toplumda oldukça yaygındır. Connel bu yapıyı, “hegemonik erkeklik” olarak adlandırmaktadır. Cinsiyetçilik kavramı ise, geleneksel cinsiyet rolleri ideolojisinin kabul edilmesi ve cinsiyetlerin kalıpyargılar çerçevesinde tanımlanmasıyla eş anlamlı olarak kullanılmaktadır (Sakallı-Uğurlu, 2003).

Kadınlığa ilişkin, “hegemonik” bir formun olmadığı; bunun yerine, erkeklerin arzularına uygunluk anlamına gelen “vurgulanmış kadınlık” formundan bahsedilebileceği belirtilmektedir (Connel, 1987). Levant’a göre (2007) toplumsal üstünlük içeren erkeksilik normları, tüm bireylerin bu normlara uyum sağlamasını beklemektedir. Levant, erkeksilik ve erkek rolleri konusunda kültürel inanç sistemlerinin bireyler tarafından içselleştirilmesini “erkeklik ideolojisi” olarak tanımlamaktadır. “Hipermaskülenite” kavramını ortaya atan Mosher ve Tomkins (1988), bu kavramı aşırı derecede kalıpyargılı erkek cinsiyet rollerinin benimsenmesi anlamına gelen “maçoluk” kavramı yerine kullanmışlardır. Bu tanımlamadan sonra, hipermaskülenite kavramı araştırmacıların ilgi odağı haline gelmeye başlamıştır.

Mosher ve Tomkins (1988), maçoluğu erkek üstünlüğüne dayalı bir dünya görüşünü içeren düşünce sistemi olarak tanımlamıştır. Mosher ve Tomkins’e göre aile değerleri, sertlik, dayanıklılık gibi değerler ataerkil kültür tarafından yüceltildiğinde, erkeksilik kavramı da bir ideolojiye dönüşmektedir.

Türkiye’de geleneklerin ve ataerkil yapının, erkeklik rolleri üzerinde etkili olduğu belirtilmektedir. Diğer birçok toplumda olduğu gibi, Türkiye’de de erkek olmanın özünde kadın gibi olmamak düşüncesinin yattığı görüşü dile getirilmektedir. Erkekliğin üstünlüğüne dayalı bir toplumsal anlayışın erkeklere de bedeller ödettiğinin, ancak buna rağmen Türk toplumunda erkek olmanın “arzu edilen” bir durum olduğunun altı çizilmektedir (Zeybekoğlu, 2009).

Babalık

Türk Dil Kurumu, Büyük Türkçe Sözlük’te baba kavramını “Çocuğu olan erkek, peder; çocuğun dünyaya gelmesinde etken olan erkek” şeklinde tanımlamaktadır (Türk Dil Kurumu, 2014). Anne kavramı çoğunlukla doğurmayla, kadın olmakla, duygusal tepki vermeyle ve “temel teşkil etme” anlamlarıyla birlikte kullanılırken; baba sözcüğü biyolojik açıdan babalığı ve babalığa atfedilen anlayışlı olma, koruyuculuk etme gibi nitelikleri ifade etmek için kullanılmaktadır (Dündar ve ark., 2011).

Günümüzde baba rolünde meydana gelen değişikliklerin etkisiyle, “eve ekme getiren” babadan çok, “ilgili” baba tanımının, “iyi” baba olmakla özdeşleştirildiği (Tichenor ve ark., 2011) ve babalığın, aileyi ekonomik açıdan olduğu kadar, duygusal olarak da desteklemek anlamına geldiği belirtilmektedir (Genesoni ve Tallandini, 2009). Babalıkla ilgili geleneksel yaklaşımlar, babalara

evin geçimini sağlayan kişi, ahlak bekçisi, cinsiyet rol modeli gibi roller atfetmektedir (Koçak, 2004). Tarihsel açıdan ise babalık, aileye hükmeden, eşin ve çocukların sorgulamadan itaat etmesi gereken, üstünlüğe sahip bir roldür (Özgün ve ark., 2011). Günümüzde babaların, evi her bakımdan yöneten, baskın bir yöneticiyken, zamanla dışarıda çalışarak eve para getiren, ailesinin geçimini sağlayan bir role büründükleri ifade edilmektedir (Ünlü-Çetin ve ark., 2010).

Ekonomik alandaki değişimlerin, kadın-erkek rollerini etkilediği görüşü dile getirilmektedir. Bu görüşe göre, kadının yüksek eğitim görmesi, eğitilmesi ve iş yaşamına katılması, ekonomik olarak bağımsızlık kazanmalarına yardımcı olmuştur. Çalışan kadın sayısında artış meydana gelmiş; kadının çalışması erkeklerin evle ilgili sorumlulukları paylaşmalarında bir baskı unsuru olmuştur. Hem annenin, hem de babanın iş yaşamına yoğun olarak katılması, çocuk bakımı ile ilgili yeni düzenlemeleri gerekli kılmıştır (Özkardeş, 2011). Bu gelişmelere paralel olarak, geleneksel aile yapısının, çekirdek aileye dönüştüğü ve çekirdek aile içindeki bireylere düşen rol ve sorumlulukların da değişime uğradığı belirtilmektedir (Kuruçırak, 2010). Pek çok boşanmış erkeğin, çocuklarının bakımı ve eğitim sorumluluğunu tek başlarına üstlenme konusunda istekli hale geldikleri (Anlıak, 2004); modern ve geleneksel kuşakların babalık algılarında farklılıkların oluştuğu (Yalçınöz, 2011); günümüzde babaların, geçmişe oranla çocuklarla ve onların bakımıyla daha fazla ilgilenmeye başladıkları (Özen, 2009) ifade edilmektedir.

Bütün bu gelişmelere paralel olarak, aile ile ilgili yapılan araştırmalarda odak noktasının değişmeye başladığı ifade edilmektedir. Örneğin, 1970'li yıllardan önce, baba-çocuk etkileşimi ile ilgili araştırma sayısı yok denecek kadar azken, bu yıllardan sonra babalık ile ilgili çalışmaların sayısında artış yaşandığı; toplumsal değişime paralel olarak babanın çocuğun gelişim ve eğitimindeki rolüne ve önemine olan ilginin arttığı belirtilmektedir (Lewis ve Lamb, 2003; Gürşimşek ve ark., 2007; Genesoni ve Tallandini, 2009; Finn ve Henwood, 2009; Özkardeş, 2011; Taşkın, 2011). Babalık tanımlarındaki değişimin, araştırmacıları baba-çocuk ilişkisinin doğasını incelemeye yönlendirdiği görüşü dile getirilmektedir (Özkardeş ve Arkonaç, 1998).

Günümüzde, değişen rolleriyle babaların, geçmişe oranla çocuklarıyla daha fazla zaman geçirmeye başladıkları; çocuğun bakımı, eğitimi ve çocukla bire bir etkileşimden oluşan babalık rolü ve çocuk gelişimindeki etkilerinin günümüzde daha da önem kazandığı belirtilmektedir (Anlıak, 2004; Genesoni ve Tallandini, 2009; Finn ve Henwood, 2009; Şahin ve Özbey, 2009; Kuzucu, 2011).

Dünyanın pek çok toplumunda, çocuğun bakım ve eğitim sorumluluğunu üstlenen aile kurumu içinde, bu görevden birinci dereceden sorumlu tutulan ve önemi vurgulanan bireyler genellikle anneler olmuş, babanın çocuğun yaşamındaki rolü ve önemine pek değinilmemiş, hatta yok sayılmıştır (Alibeyoğlu, 2009; Özkardeş, 2011; Taşkın, 2011). Geleneksel olarak annelerin çocuk bakımında önemli rolü olduğu görüşü dile getirilmektedir (Özen, 2009). Buna rağmen çocuk eğitimi ve bakımının, anne ve babaların her ikisinin de karşılıklı sorumluluk paylaşımı ile yürütmesi gereken bir durum olduğunun altı çizilmektedir (Aydın, 2010). Toplumda çoğunlukla, annelerin bebeği dokuz ay taşıdığı için çocuğuyla arasındaki bağın çok özel olduğu, babaların yalnızca biyolojik açıdan gerekli olduğu ve annelerin çocuklarıyla daha çok vakit geçirdikleri görüşü hâkimdir. Oysa babaların da, anneler kadar, bebeklerin bakımını başarıyla gerçekleştirebildikleri ifade edilmektedir (Özen, 2009; Özgün ve ark., 2011)

Erkekliğe ilişkin kültürel tanımların değıştikçe, babalığın tanımlarının da değıştiği belirtilmektedir (Dick, 2011). Babalığa verilen anlam ve babalık deneyimlerinin, cinsiyet kimliği ile yakından ilişkili olduğu; cinsiyet-eşitlikçi tutumlara sahip, cinsiyet kalıpyargılı olmayan babaların, çocuklarıyla daha ilgili ve daha yakın ilişkiler kurabildikleri ifade edilmektedir (Cabrera, 2000).

Yetişkin yaşamımızın en önemli rolleri arasında sayılabilecek annelik ve babalık kavramlarının, kişiliğimizin en önemli unsurlarından olan cinsiyet ve bu cinsiyetlere yüklenen toplumsal anlamlar açısından incelenmesi gerekmektedir. Alanyazın incelendiğinde çok az sayıda bilimsel ve akademik çalışmanın çoğunlukla baba katılımı, erkeklik algısı, baba olma algısı gibi konular üzerinde yoğunlaştığı görülmektedir. Ülkemizin gerçeği olan “aşırı cinsiyet ideolojisi” kavramının, kadın-erkek kavramlarından ayrıştırılarak tartışılmasının ve annelik-babalık olgularıyla ilişkisinin incelenmesinin, ülkemizde yaşanan sosyal değışime ışık tutacağı düşünülmektedir. Bu noktadan hareketle araştırmada, üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ile babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır.

Yöntem ve Gereçler

Araştırmanın Amacı

Bu araştırmada, üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmaktadır. Bu doğrultuda şu hipotezler sınanmıştır:

1. Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ile babalık rolü algısı arasında ilişki vardır.
2. Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi, sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.
3. Üniversitede öğrenim gören erkek babalık rolü algılamaları, sosyo-demografik değişkenlere göre farklılaşmaktadır.

Araştırmanın Modeli

Üniversitede öğrenim gören erkek öğrencilerde aşırı cinsiyet ideolojisi ile babalık rolü algısı arasındaki ilişkinin incelenmesinin amaçlandığı bu çalışma, tarama modeli niteliğinde betimsel bir çalışmadır.

Araştırma Grubu

Araştırma, KKTC'nin Lefkoşa ilinde bulunan Yakın Doğu Üniversitesi Psikoloji Bölümü'nde gerçekleştirilmiştir. Erkeklerde aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolüne ilişkin algılar arasındaki ilişkinin incelendiği çalışmada, 2013-2014 öğretim yılı bahar döneminde, Y.D.Ü. psikoloji bölümünde öğrenim görmekte olan ve ulaşılabilen 74 erkek öğrenci araştırma kapsamına dahil edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak, sırasıyla, kişisel bilgi formu, Babalık Rolü Algısı Ölçeği (BRAÖ) ve Aşırı Cinsiyet İdeolojisi Ölçeği (ACİÖ) uygulanmıştır.

Kişisel Bilgi Formu. Kişisel bilgi formunda katılımcıların, yaşları, uyrukları, bölümde kaç yıldır öğrenim gördükleri, annelerinin ve babalarının eğitim durumu, annelerinin ve babalarının meslekleri, annelerinin ve babalarının çalışıp çalışmadıklarına ilişkin sorular yer almaktadır

Babalık Rolü Algısı Ölçeği (BRAÖ). Babalık Rolü Algı Ölçeği, 1999 yılında Kuzucu tarafından geliştirilmiştir. Bu ölçek, hem bireysel hem de grup halinde uygulanabilen 5 dereceli Likert türü bir ölçektir. Hem gençlere, hem de babalara uygulanacak şekilde tasarlanmıştır. Ölçekte babalık rolü algısı 14'ü olumlu, 11'i olumsuz olmak üzere 25 ifade ile ölçülmektedir. Yanıtlar, hiç uygun değil (1) ile

tamamen uygun (5) arasında değişmektedir (Kuruçırak, 2010).

Aşırı Cinsiyet İdeolojisi Ölçeği (ACİÖ). Aşırı Cinsiyet İdeolojisi Ölçeği, Hamburger ve arkadaşları tarafından, 1996 yılında kadınların ve erkeklerin aşırı cinsiyet rollerini ne ölçüde benimsediklerini belirlemek amacıyla geliştirilmiştir. 19 maddelik bir kısa formu da bulunan, hem kadınlara hem de erkeklere uygulanabilen ölçek, yanıtları kesinlikle katılıyorum (1) ile kesinlikle katılmıyorum (6) arasında değişen, 6' lı Likert tipi bir ölçektir. Ölçekten alınan puanlar, bireyin aşırı cinsiyet ideolojisine ne ölçüde sahip olduğunu göstermektedir (Davis ve ark., 1998). Ölçeğin, Türkçe'ye çevirisi, geçerlik ve güvenirlik çalışması, 2009 yılında Beyazıt tarafından yapılmıştır (Beyazıt, 2009).

Veri Toplama Süreci ve Verilerin İstatistiksel Analizi

Y.D.Ü. Psikoloji Bölümü'nde uygulama yapabilmek için, önce bölüm başkanlığına başvurularak araştırmanın amacı, kapsamı ve kullanılacak yöntem ve gereçler hakkında bilgi verilmiş; gerekli izin alınmıştır. Anketler ders öncesi, ders arası ya da ders bitiminde bölüm asistanlarınca uygulanmış; uygulama sırasında sınıfta öğretim görevlisinin bulunmamasına dikkat edilmiştir. Araştırmada yer alan öğrencilere, araştırmanın amacı ve konusu hakkında bilgi verilmiş, kendilerinden isim ya da isim yerine geçebilecek herhangi bir kimlik bilgisi istenmediği ve araştırmaya katılıp katılmamakta serbest oldukları bildirilmiştir. Anket uygulamaları yaklaşık yirmişer dakika sürmüştür. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için, Statistical Package for Social Sciences (SPSS) 17 bilgisayar programı kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmada yer alan katılan katılımcıların yaşı, uyruğu, bölümde kaç yıldır öğrenim gördükleri, annelerinin ve babalarının öğrenim durumları, meslekleri ve çalışıp çalışmadıklarına ilişkin sosyodemografik özellikler Tablo 1' de belirtilmiştir.

Tablo 1. Katılımcıların Sosyodemografik Özelliklerine Göre Dağılımları

Sosyodemografik Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Yaş		
19 yaş ve altı	2	2,7
20-24 yaş	52	70,3
25-29 yaş	20	27,0
Uyruk		
KKTC	7	9,7
TC	59	81,9
Diğer	6	8,8
Bölümde kaçınıcı yılınız?		
1	15	20,5
2	15	20,5
3	16	21,9
4	12	16,4
5 ve üstü	15	20,5
Annenizin öğrenim durumu nedir?		
Okuryazar değil	17	23,3
Okuryazar	6	8,2
İlkokul mezunu	21	28,8
Ortaokul mezunu	7	9,6
Lise mezunu	14	19,2
Üniversite Mezunu	6	8,2
Yüksek okul mezunu	1	1,4
Y.Lisans/Doktora	1	1,4
Babanızın öğrenim durumu nedir?		
Okuryazar değil	1	1,4
Okuryazar	7	9,5
İlkokul mezunu	19	25,7
Ortaokul mezunu	9	12,2
Lise mezunu	22	29,7
Üniversite Mezunu	8	10,8
Y.Lisans/Doktora	8	10,8

Annelerin mesleği nedir?		
İşsiz	22	29,7
Memur	4	5,4
İşçi	0	0
Çiftçi	2	2,7
Serbest Meslek	8	10,8
Emekli	6	8,1
Diğer	32	43,2
Sosyodemografik Değişkenler	Sayı (n)	Yüzde (%)
Babanın mesleği nedir?		
İşsiz	2	2,7
Memur	13	17,6
İşçi	3	4,1
Çiftçi	7	9,5
Serbest Meslek	28	37,8
Emekli	12	16,2
Diğer	9	12,2
Anneler çalışıyor mu?		
Evet	15	20,3
Hayır	59	79,7
Babanız çalışıyor mu?		
Evet	49	67,1
Hayır	24	32,9

Katılımcıların ACİÖ ve BRAÖ puan ortalamaları, ölçeklerden alınan en yüksek ve en düşük puanlar ve standart sapma değerleri Tablo 2’de verilmiştir.

Tablo 2. Katılımcıların ACİÖ VE BRAÖ Puan Ortalamaları

Ölçekler	N	Min-Max	\bar{x}	ss
ACİÖ	74	55-253	175,78	39,70
BRAÖ	74	57-124	95,09	12,58

74 katılımcının ACİÖ puan ortalaması 175, 78 \pm 39,70; BRAÖ puan ortalamaları ise 95, 09 \pm 12, 58'dir. Katılımcıların ACİÖ'den aldıkları puanlar 55 ile 253, BRAÖ'den aldıkları puanlar ise 57 ile 124 arasında değişmektedir.

Araştırmada elde edilen bulguların ön analizine ilişkin normallik testi sonucunda, katılımcıların BRAÖ puanlarının, katılımcıların uyukları, anne ve babalarının öğrenim durumları ve anne ve babalarının mesleklerine göre farklılaşp farklılaşmadığı ANOVA yöntemi ile; anne ve babalarının çalışıp çalışmama durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı t-test yöntemi ile, yaş grubu ve bölümde kaç yıldır eğitim gördüklerine farklılaşp farklılaşmadığı ise Kruskal Wallis yöntemi ile incelenmiş, BRAÖ puanlarının, sosyodemografik değişkenlerin hiçbirinde istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir (p >0.05).

Araştırmada elde edilen bulguların ön analizine ilişkin normallik testi sonucunda, katılımcıların ACİÖ puanlarının katılımcıların bölümde kaç yıldır eğitim gördükleri, anne ve babalarının meslekleri, babalarının öğrenim durumu ve babalarının çalışıp çalışmama durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ANOVA yöntemi ile; yaş grubu, uyruk ve annelerinin öğrenim durumlarına göre farklılaşp farklılaşmadığı ise Kruskal Wallis yöntemi ile incelenmiş, istatistiksel açıdan anlamlı farklılıklar tespit edilmemiştir (p >0.05). Elde edilen bulgulara göre, ACİÖ puanlarının sadece katılımcıların annelerinin çalışıp çalışmamasına ve babalarının mesleklerine göre farklılaşp tespit edilmiştir. Katılımcıların ACİÖ puanlarının, annelerinin çalışıp çalışmama durumları ile karşılaştırılmasına ilişkin Mann Whitney-U Test sonuçları Tablo 3'te verilmiştir.

Tablo 3. Katılımcıların ACİÖ Puanlarının, Annelerinin Çalışıp Çalışmama Durumlarına Göre Karşılaştırılması

Annelerin Çalışıp Çalışmama Durumu	<i>n</i>	Sıra Ortalaması	Sıra Toplamı	<i>u</i>	<i>p</i>
Evet	15	26,60	399,00	279,000	,028*
Hayır	59	40,57	2376,00		

$p < 0.05$ *

Katılımcıların ACİÖ puanları, annelerinin çalışıp çalışmama durumlarına göre Mann Whitney-U Test yöntemi kullanılarak karşılaştırıldığında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir ($u=279,000$, $p < 0.05$). Sıra ortalamaları dikkate alındığında, anneleri çalışmayan katılımcıların ACİÖ puanlarının, anneleri çalışan katılımcılara göre daha yüksek olduğu görülmektedir.

Katılımcıların ACİÖ puan ortalamaları Tablo 4a'da, ACİÖ puanlarının babalarının mesleklerine göre karşılaştırılmasına ilişkin ANOVA sonuçları ise Tablo 4b'de verilmiştir.

Tablo 4a. ACİÖ Puanları Betimsel İstatistikleri

Baba Meslek	<i>N</i>	\bar{x}	<i>ss</i>
işsiz	2	87,0000	45,2548
memur	13	169,230	43,7533
işçi	3	186,666	67,8552
çiftçi	7	164,857	43,341
serbest meslek	28	182,071	34,7167
emekli	12	177,750	33,9628

Tablo 4b. Katılımcıların ACİÖ Puanlarının, Babalarının Mesleklerine Göre Karşılaştırılması

Var. K.	Kareler Toplamı	sd	Kareler Ortalaması	F	p
G.Arası	19938,602	6	3323,100	2,341	,041*
G.İçi	95097,939	76	1419,372		
Toplam	115036,54	73	4742,472		

p < 0.05 *

Katılımcıların ACİÖ puanları, babalarının mesleklerine göre ANOVA yöntemi ile karşılaştırıldığında, istatistiksel açıdan anlamlı bir fark tespit edilmiştir (p< 0,05). Gruplar arası farkın Tukey yöntemi ile ileri incelemesi yapıldığında, babası işsiz olan katılımcıların ACİÖ puan ortalamalarının, babası serbest meslekle uğraşan katılımcılara (p=,016), babası emekli olan katılımcılara (p=,018) ve babası diğer mesleklerle uğraşan katılımcılara (p=,018) göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir.

ACİÖ ve BRAÖ puanları arasındaki korelasyon analizine ilişkin sonuçlar Tablo 5'te verilmiştir.

Tablo 5. Katılımcıların ACİÖ ve BRAÖ Puanları Arasındaki Korelasyon

Ölçekler	r	p
ACİÖ-BRAÖ	-0,412	,000**

p < 0.01 **

Katılımcıların ACİÖ ve BRAÖ puanları arasındaki ilişki Pearson korelasyon yöntemi ile incelendiğinde, istatistiksel açıdan ileri derecede anlamlı (p<0.01), orta güçte ve negatif yönde bir ilişki (r= -0,412) tespit edilmiştir.

Aşırı cinsiyet ideolojisinin yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 6'da verilmiştir.

Tablo 6. Aşırı Cinsiyet İdeolojisinin Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	212,926	34,674	-	6,141	,000	-	-
Yaş grubu	-17,436	9,821	-,215	-1,775	,081	-,126	-,217
Uyruk	-21,700	9,899	-,242	-2,192	,032	-,223	-,264
Bölümde Okunan Yıl	5,061	3,335	,189	1,517	,134	,094	,186
Anne Eğitim	-3,914	2,821	-,179	-1,388	,170	-,130	-,171
Baba Eğitim	2,896	3,139	,117	,923	,360	-,037	,115
Anne Meslek	-2,045	1,627	-,140	-1,257	,213	-,103	-,155
Baba Meslek	8,240	2,584	,355	3,189	,002	,338	,370
R= 0,502 R²=0,252 F(7,64)=03, 081 P=,007							

Yaş grubu, uyruk, katılımcının bölümde kaç yıldır öğrenim gördüğü, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin mesleği ve babanın mesleği değişkenleri birlikte, katılımcıların aşırı cinsiyet ideolojisi ile istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki vermektedir (R= 0,502, R²=0,252, p < 0.05).

Standardize edilmiş regresyon katsayısına göre (β), yordayıcı değişkenlerin, aşırı cinsiyet ideolojisi üzerindeki görece önem sırası; babanın mesleği, uyruk, yaş grubu, katılımcının bölümde kaç yıldır okuduğu, annenin öğrenim durumu, annenin mesleği ve babanın öğrenim durumu değişkenleridir. Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, uyruk ve babanın mesleği değişkenlerinin aşırı cinsiyet ideolojisi üzerinde anlamlı bir yordayıcı olduğu görülmektedir.

Babalık rolü algısının yordanmasına ilişkin çoklu regresyon analizi sonuçları Tablo 7’de verilmiştir.

Tablo 7. Babalık Rolü Algısının Yordanmasına İlişkin Çoklu Regresyon Analizi Sonuçları

Değişken	B	Standart Hata	β	T	p	İkili r	Kısmi r
Sabit	78,417	11,675	-	6,717	,000	-	-
Yaş grubu	3,536	3,307	,146	1,069	,289	,107	,132
Uyruk	3,684	3,333	,137	1,105	,273	,120	,137
Bölümde Okunan Yıl	-,219	1,123	-,027	-,195	,846	,033	-,024
Anne Eğitim	1,011	,950	,155	1,064	,291	,096	,132
Baba Eğitim	-,613	1,057	-,083	-,580	,564	-	-,072
Anne Meslek	,035	,548	,008	,065	,949	,035	,008
Baba Meslek	,436	,870	,063	,501	,618	,057	,063
R= 0,224 R²=0,50 F (7,64)=0,485 P=,842							

Yaş grubu, uyruk, katılımcının bölümde kaç yıldır öğrenim gördüğü, annenin öğrenim durumu, babanın öğrenim durumu, annenin mesleği ve babanın mesleği değişkenleri, birlikte, katılımcıların babalık rolü algısı ile istatistiksel açıdan anlamlı düzeyde ilişki vermemektedir ($R= 0,224$, $R^2=0,50$, $p >0.05$). Regresyon katsayılarının anlamlılığına ilişkin t-testi sonuçları incelendiğinde ise, değişkenlerin hiçbirinin babalık rolü algısı üzerinde anlamlı bir yordayıcı olmadığı görülmektedir.

Tartışma

Araştırmanın birinci hipotezinin sınanmasına ilişkin analizde, aşırı cinsiyet ideolojisi ve babalık rolü algısının negatif yönde ilişkili oldukları görülmüştür. Araştırmada elde edilen bu sonuca göre katılımcıların babalık rolü algısının arttıkça, katı cinsiyet ideolojisine ilişkin görüşlerinin azaldığı düşünülmektedir. Değişen

toplumsal şartların ve süregelen ekonomik gelişmelerin, cinsiyete dayalı tutumlarda ve geleneksel cinsiyet rollerinde değişime yol açtığı belirtilmektedir (Dökmen, 2004; Kuzucu, 2011). Geçmişte kadın işi olarak görülen ya da kadınsı bulunan işlerin bugün erkekler tarafından yapıldığı; geçmişte erkeklere özgü olduğu düşünülen pek çok işin de günümüzde kadınlar tarafından yapılabildiğinin altı çizilmektedir (Çelik, 2008).

Araştırmanın ikinci hipotezinin sınanmasına ilişkin analizde, ACİÖ puanlarının sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşp farklılaşmadığı incelenmiştir. Elde edilen bulgulara göre, ACİÖ puanlarının sadece katılımcıların annelerinin çalışıp çalışmamasına ve babalarının mesleklerine göre farklılaştığı tespit edilmiştir.

Araştırmada, anneleri çalışmayan katılımcıların ACİÖ puanlarının, anneleri çalışan katılımcılara göre, daha yüksek olduğu görülmüştür. Bu sonucun, çalışan annelerin çalışmayan annelerden farklı olarak, daha esnek ve eşitlikçi cinsiyet ideolojisine sahip olmalarından ve erkek çocuklarını da bu yönde yetiştirmelerinden kaynaklanabileceği düşünülmektedir. Annelerin çalıştığı ailelerde, babaların evin ve çocukların sorumluluğunu daha çok üstlendikleri ve bu tür ailelerde daha eşitlikçi cinsiyet rol dağılımlarının olduğu belirtilmektedir (Dökmen, 2004; Karaköse ve Karaköse, 2012).

Araştırmada, babası işsiz olan katılımcıların ACİÖ puan ortalamalarının, babası serbest meslekle uğraşan katılımcılara, babası emekli olan katılımcılara ve babası diğer mesleklerle uğraşan katılımcılara göre daha düşük olduğu tespit edilmiştir. Erkekler toplum tarafından, “ailenin ekmeğini kazanma” rolü verilmektedir. Bu nedenle erkeklerin, ailesini en iyi koşullarda yaşatma ve ekonomik güç sahibi olma zorunluluğu hissettikleri ifade edilmektedir (Dökmen, 2004). Bu bağlamda işsizlik bir “erkeklik krizi” olarak tanımlamaktadır (Ok, 2011). Ok’a göre erkeklik iş sahibi olmayı zorunlu kılar. İşin yokluğunda sadece bağımsızlık ve güven kaybı değil, aynı zamanda bir nevi “erkekliğin yitimi de söz konusudur. Başarılı olma ve çözüm üretme üzerinden kendini kuran ve devamını bir aileye bakabilme gücünü göstererek sağlayan erkeklik, işsizlik durumunda evin ihtiyaçlarını karşılayamayan, sorunları çözemeyen ve zorluklar karşısında “çaresiz” kalan bir şekilde bürünmektedir. Araştırma sonucunda elde edilen bulgular, işsiz erkeklerin, geleneksel erkeklik algısı kalıplarına uymadığını; iş, bir başka deyişle, güç ve iktidar sahibi erkeklerin geleneksel ideolojisine sahip olmadıklarını ve çocuklarına bu yönde bir model teşkil etmediklerini düşündürmektedir.

Araştırmanın, üçüncü hipotezinin sınanmasına ilişkin analizde, BRAÖ puanlarının sosyodemografik değişkenlere göre farklılaşıp farklılaşmadığı incelenmiş ve BRAÖ puanlarının, sosyodemografik değişkenlerin hiç birinde istatistiksel açıdan anlamlı bir şekilde farklılaşmadığı tespit edilmiştir.

Sonuç ve Öneriler

Geleneksel toplumlarda sadece annelik tanımlanmış, erkeklerin babalık ve çocuk yetiştirme sorumlulukları üzerinde durulmamıştır. Annelikle karşılaştırıldığında, babanın çocuğun gelişimindeki etkisini ve önemini ortaya koyan yeterli sayıda bilimsel ve akademik araştırma yapılmadığı görülmektedir. Erkeğin geleneksel inşası, katı ve baskıcı cinsiyet ideolojisi, “maçoluk” kavramı ve bu toplumsal kavramların babalık rolü algısı ile ilişkisinin incelenmesi bu çalışmanın temel problemini oluşturmaktadır.

Kadının ve erkeğin, annenin ve babanın birbirini tamamlaması gerektiği anlayışına dayalı geleneksel aile yapısı, hem kadının hem de erkeğin sorumluluk alanlarını sınırlamakta; bu sınırlılıklar erkeklerin babalık rolüne de yansımaktadır. Erkekler sadece yaşamı sürdürmeyi sağlamaları öğretilmektedir. Geleneksel cinsiyet kalıpyargıları erkekleri evlerinin reisi, malların ve toplumsal yaşamın efendisi haline getirmekte; bu da erkekleri, otoriter ve baskıcı kişiler haline dönüştürmektedir. Çocukla ilgili sorumluluklar, kadınlığa ve anneliğe atfedildiğinden, bir erkek tarafından bu rollerin benimsenmesi ve sürdürülmesi erkeklik statüsünün kaybı şeklinde algılanabilmektedir. Bu durum babaları, evden ve çocuk bakımından uzaklaştırmaktadır. Bu bağlamda, “maço” erkeklik bir toplumsal sorun olarak ortaya çıkmaktadır.

Erkek, daha demokratik ve esnek bir cinsiyet rolüne sahip oldukça, çocuk gelişimi ve eğitimi konusunda daha çok ebeveyn sorumluluğu almaktadır. Babalık rolü algısı geliştikçe, erkeklerin katı cinsiyet ideolojisine ilişkin görüşleri azalmaktadır.

Bu bağlamda, aşırı cinsiyet ideolojisine ilişkin düşünce yapısını değiştirmek ve babalık rolü algısını geliştirebilmek için şu önerilerde bulunulabilir:

- Toplumsal cinsiyet bağlamında erkeklik ve babalık olgularının incelenmesine büyük ihtiyaç vardır. Özellikle Türkiye'nin geleneksel yapıya sahip bölgelerinde, konuyla ilgili bilimsel ve akademik çalışmalar yapılmalıdır.

- Erkeklik, babalık, cinsiyet ideolojisi, toplumsal cinsiyet kavramlarına ilişkin Türk kültürünün özelliklerini yansıtan ölçme araçları yok denecek kadar azdır. Bu kavramları geçerli bir şekilde ölçebilecek ölçme araçlarının geliştirilmesi gerekmektedir.
- Cinsiyete ilişkin kalıpyargıların temellerinin ailede atıldığı ancak örgün eğitim aracılığıyla sistemli bir şekilde sürdürüldüğü ve pekiştirildiği görülmektedir. Ders kitapları, eğitim materyalleri, cinsiyete yönelik şarkılar, oyunlar ve oyun materyalleri cinsiyet kalıpyargılarından arındırılmış olmalıdır. Devletin cinsiyete özgü kalıpyargıları değiştirecek politikalar üretmesi ve yaşama geçirmesi gerekmektedir.
- Cinsiyet ideolojilerinin ve cinsiyet kalıpyargılarının oluşumunda ailenin önemi büyüktür. Çocuklar cinsiyet farkı gözetilmeden yetiştirilmelidir.
- Aile ve eğitim kurumları kadar televizyon ve medyanın da çocuklar üzerinde etkisi büyüktür. Kitle iletişim araçlarında cinsiyet özelliklerine ilişkin kalıpyargıları pekiştirilmemelidir.
- Babalığa ilişkin algıların, babalık rol ve sorumluluklarının geliştirilebilmesi için ülke genelinde baba eğitimi programları geliştirilmeli ve yaygınlaştırılmalıdır.
- Babalığa ilişkin, toplumsal rol değişimlerinde örnek olacak rol modellerinin sunulması, özellikle görsel medya tarafından olumlu baba rollerinin ön plana çıkartılması gerekmektedir. Erkek çocuklara, kendi babalarının da olumlu birer rol modeli sunabilmesi önemlidir.

KAYNAKÇA

Alibeyoğlu, T. (2009). *Baba Destek Programının (BADEP) Babaların Çocuk Yetiştirme Tutumları Üzerindeki Etkilerinin İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Üniversitesi.

Anliak Ş. (2004). “Okulöncesi Dönemde Çocuğun Yaşamında Baba ve Erkek Öğretmenin Rolü ve Önemi”. *Ege Eğitim Dergisi*, 5: 25-33.

Aydın, M. Z. (2010). “Çocuğun Eğitiminde Anne ve Babanın Rolü”. *Kamuda Sosyal Politika*, 12: 59-61.

Beyazıt, U. (2009). *The Turkish Translation, Reliability and Validity Study of Hypergender Ideology Scale*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Yakın Doğu Üniversitesi.

Bilton, T., Bonnet, K., Jones, P., Skinne, D., Stanworth, M., Webster, A. (1996). *Introduction to Sociology*. New York: Palgrave.

Blackwood, E. (2000). “Culture and Women’s Sexualities”. *Journal of Social Issues*, 56(2): 223-238.

Caberra, N., Tamis-LeMonda, C. S., Bradley, R. H., Hoffert, S., Lamb, M. E. (2000). “Fatherhood in the Twenty-First Century”. *Child Development*, 70(1): 127-136.

Chodorow, N. J. (1995). “Gender as a Personal and Cultural Construction. *Journal of Women in Culture and Society*, 20(3): 516-544.

Connel, R. W. (1987). *Gender and Power*. Australia: Allen&Unwin Australia Pty Ltd.

Çelik, Ö. (2008). *Ataerkil Sistem Bağlamında Toplumsal Cinsiyet Rollerinin Benimsenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Hacettepe Üniversitesi.

Dick, G. L. (2011). The Changing Role of Fatherhood: The Father as a Provider of Self Object Functions. *Psychoanalytic Social Work*, 18: 107–125.

Dökmen, Z. Y. (2004). *Toplumsal Cinsiyet, Sosyal Psikolojik Açıklamalar*. İstanbul: Sistem Yayıncılık.

Dünder, Ö. Z., Durugönül, E., Arıkan, E. (2011). ““Anne” ve “Baba” Sözcüklerine Yüklenen Anlamların Bir İncelemesi”. *Contemporary Online Language Education Journal*, 1(2): 25-34.

Finn, M., Henwood, K. (2009). “Exploring Masculinities within Men’s Identificatory Imaginings of First-time Fatherhood”. *British Journal of Social Psychology*, 48: 547-562.

Genesoni, L., Tallandini, M. A. (2009). “Men’s Psychological Transition to Fatherhood: An Analysis of the Literature, 1989–2008. *BIRT*, 36(4): 305-317.

Giddens, A. (1995). *Sociology*. U.K. : Polity Press.

Gürşimşek,, I., Kefi, S., Girgin, G. (2007). “Okulöncesi Eğitime Babaların Katılım ile İlişkili Değişkenlerin İncelenmesi. *Hacettepe Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 33: 181-191.

Karaköse, Ş., Karaköse, R. (2012). *Çocuk Eğitiminde Babanın Etkisi*. İstanbul: Yediveren Yayınları.

Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 Aylık Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Akdeniz Üniversitesi.

Muehlenhard, Z. D., Peterson, L. K., Bryan, T. S., Lee, R. S. (2003). “Gender and Sexuality: An Introduction to the Special Issue”. *The Journal of Sex Research*, 40(1): 1-3.

Kilmartin, C. T. (1994). *The Masculine Self*. New York: Macmillan Publishing Company.

Koçak, A. A. (2004). *Baba Destek Programı Değerlendirme Raporu*. AÇEV, s. 5-16.

Kuruçırak, Ş. (2010). *4-12 Aylık Babaların, Babalık Rolü Algısı ile Bebek Bakımına Katılımı Arasındaki İlişki*. Yüksek Lisans Tezi. Sağlık Bilimleri Enstitüsü, Akdeniz Üniversitesi.

Kuzucu, Y. (2011). “Değişen Babalık Rolü ve Çocuk Gelişimine Etkisi”. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 4 (35): 79-91.

Levant, R. F., Richmond, K. (2007). A Review of Research on Masculinity Ideologies Using the Male Role Norms Inventory. *The Journal of Men's Studies*, 15(2): 130-146.

Lewis, C., Lamb, M. E. (2003). “Fathers’ Influences on Child Development: The Evidence from Two-parents Families”. *European Journal of Psychology of Education*. XVIII(2): 211-228.

Macionis, J. J., Plummer, K. (1998). *Sociology*. U.S.A.: Prentice Hall Inc.

Money, J. (1995). *Gender Gap*. New York: The Continuum Publishing Company.

Mosher, D., Tomkins, S. S. (1988). “Scripting Machoman: Hypermasculine Socialization and Enculturation”. *Journal of Sex Research*. 25(1): 60-84.

Ok, S. (2011). *Erkeklik Krizi ve İşsizlik*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

Özen, D. Ş. (2009). “Ergenlerde Annedenden Algılanan Kabul/İlgi ile Benlik-algısı Arasındaki İlişki: Babadan Algılanan Kabul/İlginin Aracı Rolü”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 12 (24): 28-38.

Özdemir, E. (2006). *Okulöncesi Dönem Çocuklarının Cinsiyet Özelliklerine İlişkin Kalıpyargılarının İncelenmesi*. Yüksek Lisans Tezi. Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara Üniversitesi.

Özgün, Ö., Erden, Ş., Çiftçi, M. A. (2011). “Examining Different Perspectives on Fatherhood: A Socio-cultural Approach. *Social and Behavioral Sciences*, 15: 364–368.

Özkardeş, O. G. (2011). “Baba Olmak”. *Ana-Baba Okulu*, Ed.: Haluk Yavuzer, İstanbul: Remzi Kitabevi, s. 128-142.

Özkardeş, O. G., Arkonanç, S. (1998). “İki Farklı Eğitim Düzeyine Baba Olma Algısı. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 10: 253-263.

Sakallı-Uğurlu, N. (2003). “Cinsiyetçilik: Kadınlara ve Erkeklerle İlişkin Tutumlar ve Çelişik Duygulu Cinsiyetçilik Kuramı”. *Türk Psikoloji Yazıları*, 6 (11-12): 1-20.

Schaeffer, R. T., Lamm, R. P. (1995). *Sociology*. U.S.A.: McGraw-Hill, Inc.

Şahin, F. T. , Özbey, S. (2009). “Okulöncesi Eğitim Programlarında Uygulanan Aile Katılım Çalışmalarında Baba Katılımının Yeri ve Önemi. *Aile ve Toplum*, 5(17): 30-40.

Taşkın, N. (2011). Çocukların Gelişiminde Katkıları Unutulanlar: Babalar. *Eğitime Bakış*, 7(20): 43-47.

Tichenor, V., Mcquillan J., Greil, A. L., Contreras, R., M. Shreffler, K. M. (2011). “The Importance of Fatherhood U.S. Married and Cohabiting Man”. *Fathering*, 9(3): 232-251.

Türk Dil Kurumu (2014). Güncel Türkçe Sözlük. Erisim: [http://www.tdk.gov.tr/index.php?option=com_gts&arama=gts&guid=TDK.GTS.534382e2102f26.53323320]. ErisimTarihi: 08.05.2014.

Ünlü-Çetin, Ş., Beşpınar, F. .U., Ünlü, H. (2010). Köy Enstitüsü Mezunu Olmanın Babalık Davranış ve Deneyimlerine Etkisi. *Eğitim Bilim Toplum Dergisi*, 8(31): 8-38.

Yalçınöz, B. (2011). *From Being a Son to Being a Father: An Integrational Comparison of Fatherhood in Turkey*. Yüksek Lisans Tezi. Sosyal Bilimler Enstitüsü, İstanbul Bilgi Üniversitesi.

Zeybekoğlu, Ö. (2013). “Günümüzde Erkeklerin Gözünden Babalık ve Aile”. *Mediterranean Journal of Humanities*, 3(2): 297-328.